

სამოქალაქო განათლება

მეთოდური გამკვეთვი
მასწავლებლებისთვის

DEMOCRACY STARTS WITH YOU

THE PROJECT IS FUNDED
BY THE EUROPEAN UNION

ძვირფასო მასწავლებლებო,

ჩვენი ერთობლივი პროექტი “დემოკრატია იწყება შენით!” მიზნად ისახავს მიანოდოს ბავშვებს სასწავლო გამოცდილება, რომელიც დაეხმარება მათ გააცნობიერონ დემოკრატიის მუშაობის პრინციპები და გახდნენ აქტიური მოქალაქეები.

კონრად-ადენაუერის და ედუარდო ფრანს ფონდების, ასევე ბაქოს, ერევნისა და თბილისის პოლიტიკური სწავლების სკოლების ერთობლივი მუშაობის შედეგია ამ პროექტის იდეის წარმოშობა და მის განსახორციელებლად საჭირო დაფინანსების მოპოვება ევროკავშირიდან. საქართველოს განათლების სამინისტრომ დიდი დახმარება გაუწია პროექტს, თუმცა ყველაზე დიდი როლი მაინც მასწავლებლებს ეკისრებათ.

მოსწავლეებთან ყოველდღიურ მუშაობისას თქვენ დებთ საძირკველს, რომელზეც ბავშვები თადათანობით აგებენ დემოკრატიის მათეულ ალქმას. ერთის მხრივ, თქვენ უხსნით მოსწავლეებს დემოკრატიის აკადემიურ მნიშვნელობას, დემოკრატიის ისტორიასა და თქვენს ქვეყანაში დემოკრატიის მუშაობის პრინციპებს, ხოლო მეორეს მხრივ, მოსწავლეები თქვენგან, თქვენი ქცევებიდან იძენენ ცოდნას დემოკრატიაზე. წინამდებარე გზამკვლევი ჩვენ განვიხილავთ სამოქალაქო განათლების სწავლების მეთოდებს.

გმადლობთ, რომ სკოლაში მუშაობისას მომავალი თაობის გულსა და გონებაში საფუძველს უყრით დემოკრატიის პრინციპებს. გმადლობთ, რომ მზად ხართ გაგვიზიაროთ თქვენი გამოცდილება სამოქალაქო განათლების სწავლების სფეროში. ვიმედოვნებ, ეს გზამკვლევი დაგეხმარებათ სამოქალაქო განათლების სწავლების თქვენეულ გზაზე.

კატია ქრისტინა პლატე
პროექტის დირექტორი

დემოკრატია იწყება შენით !

სარჩევი

1	სწავლების კონცეფცია:	ქცევაზე ორიენტირებული სწავლება	6
	1.1	რას გულისხმობს ეს კონცეფცია?	7
	1.2	მეთოდი ა: როლური თამაში	8
	1.3	მეთოდი ბ: სოკრატესული დიალოგი	10
2	სწავლების კონცეფცია:	აზროვნებაზე ორიენტირებული სწავლება	12
	2.1	რას გულისხმობს ეს კონცეფცია?	13
	2.2	მეთოდი გ: პლენარული პრეზენტაცია	14
	2.3	მეთოდი დ: წარმოსახვა	16
3	სწავლების კონცეფცია:	განვითარებაზე ორიენტირებული სწავლება	18
	3.1	რას გულისხმობს ეს კონცეფცია?	19
	3.2	მეთოდი ე: პოლიტიკური მანიფესტი	20
	3.3	მეთოდი ვ: იპოვე შენი ინტერესთა სფერო	22

4	სწავლების კონცეფცია:	ურთიერთაქტივობაზე ორიენტირებული სწავლება	24
4.1		რას გულისხმობს ეს კონცეფცია?	25
4.2		მეთოდი ზ: ბრიტანული ფორმატის საპარლამენტო დებატები	26
4.3		მეთოდი ო: სწრაფი გაცნობა	28
5	სწავლების კონცეფცია:	გამოცდილებაზე ორიენტირებული სწავლება	30
5.1		რას გულისხმობს ეს კონცეფცია?	31
5.2		მეთოდი ი: ვიზიტი მერიაში/პარლამენტში.	32
5.3		მეთოდი კ: გაესაუბრეთ მერს/ჟურნალისტს/პოლიციელს	34
	დანართი:	აბრაჰამ მასლოუ და ერიკ ფრომი	36

სწავლების კონცეფცია:

**ქცევაზე
ორიენტირებული
სწავლება**

1.1

რას გულისხმობს აღნიშნული კონცეფცია?

ქცევაზე ორიენტირებული სწავლება (ბიჰევიორისტული მიდგომა), ძირითად, მნიშვნელობას ანიჭებს გარემოში არსებულ სტიმულებს და ადამიანის მიერ განხორციელებულ საპასუხო მოქმედებებს.

ამ თეორიის მიხედვით, მოსწავლის ქცევის შეცვლა ან მოტივირება შესაძლებელია სასურველი ქცევის ნახალისებით და არასასურველი მოქმედებების იგნორირებით ან დასჯით. მაგალითად, თუ გსურთ, რომ მოსწავლეებმა კარგად შეასრულონ საშინაო დავალება, ნახალისეთ ერთ-ერთი მათგანი (ის, ვინც საუკეთესოა). ნახალისების მრავალი ფორმა არსებობს, მათ შორის შექება, მცირე ჯილდოს დაწესება და ა.შ.

კარგად შესრულებული დავალებისთვის ნახალისების შედეგად მოსწავლეები უფრო აქტიურები და მოტივირებულები გახდებიან.

ქცევაზე ორიენტირებული სწავლებიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია შემდეგი კომპონენტების გათვალისწინება:

- **აქტივობა** – აქტივობა მნიშვნელოვანია, ვინაიდან სწავლების პროცესი მაშინ უფრო ეფექტურია, როდესაც მოსწავლე აქტიურად არის ჩართული. ამ კონცეფციის მიხედვით, სიტუაციის იმიტირებითა და სათანადო მოქმედებებით შესაძლებელია უნარების გამომუშავება და ახალი მოქმედებების დასწავლა;
- **გამეორება და გენერალიზება** – პრაქტიკას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, ვინაიდან კონკრეტული უნარის განვითარება მხოლოდ პრაქტიკით არის შესაძლებელი. ასევე მნიშვნელოვანია მოქმედებების გენერალიზება და გაანალიზება;
- **მოსწავლის მოტივირება** – სწორად შესრულებული დავალებისთვის მოსწავლის ნახალისება;
- **მკაფიოდ განსაზღვრული და ქცევაზე ორიენტირებული სწავლების მიზნები** – სასურველია სწავლების მიზნების გენერალიზება მოქმედებების კონტექსტში. მაგალითად, სასურველია მასწავლებელმა ჩამოაყალიბოს სწავლების მიზნები შემდეგი სიტყვების გამოყენებით: „გაკვეთილის ბოლოს მოსწავლე შეძლებს...“

1.2 მეთოდი ა:

როლური თამაში

საკვანძო სიტყვები

თამაში, ამბები, დახასიათება, სისტემა, იმპროვიზაცია

აღწერა

როლური თამაში არის სწავლების მეთოდი, რომელშიც მონაწილეები სხვადასხვა პერსონაჟების როლებს ითავისებენ და ერთობლივად თზზავენ ამბავს. მონაწილეები განსაზღვრავენ პერსონაჟთა მოქმედებებს მათ დახასიათებაზე დაყრდნობით. მათი ქმედება ნარმატიული ან ნარუმატიულია, წინასწარ დადგენილი ნორმებისა და წესების შესაბამისად. მონაწილეებს ეძლევათ თავისუფალი იმპროვიზაციის საშუალება წესების ფარგლებში; მათი არჩევანი განსაზღვრავს თამაშის მიმართულებასა და შედეგს.

როლური თამაში სწავლების ყველაზე შედეგიანი მეთოდია სამოქალაქო განათლებისათვის. მოსწავლეებს შეუძლიათ გაეცნონ სხვადასხვა შეხედულებას და გაარკვიონ, რა პრობლემის წინაშე დგებიან პროცესის სხვა მონაწილეები. ამას გარდა, ამ მეთოდით შესაძლებელია რთული სიტუაციებისა და თემების განხილვა.

მაგალითი:

სხვადასხვა ჯგუფის ინტერესების დაბალანსება

თუ სამოქალაქო განათლების გაკვეთილებში როლური თამაშის გამოყენება გსურთ, ეს მაგალითი გამოგადგებათ.

სასწავლო პროგრამის თემა:

უმცირესობისა და უმრავლესობის ინტერესების დაბალანსება დემოკრატიულ სახელმწიფოში

ამოცანა:

დემოკრატიული პრინციპების თანახმად, უმცირესობა გადაწყვეტილებებს არ იღებს. მიუხედავად ამისა, თუ უმცირესობის შეხედულებები არ იქნება გათვალისწინებული, შეიძლება გაჩნდეს პრობლემები.

ეტაპები:

- 1.** განსაზღვრეთ აქტუალური პრობლემა ადგილობრივი მაცხოვრებლებისთვის. მაგალითად, საჭიროა აშენდეს ახალი გზა, რომელიც სოფელს მთავარ გზასთან დააკავშირებს.
- 2.** განსაზღვრეთ შესაბამის დაინტერესებულ პირთა ჯგუფი. მაგალითად, არის დაინტერესებულ პირთა I ჯგუფი — სოფლის მოსახლეობა, ვისაც სჭირდება გზა, რომელიც მათ სოფელს ცენტრალურ მაგისტრალთან დააკავშირებს. მათ სურთ, რომ მათ შვილებს სასკოლო ავტობუსი მოემსახუროს; ამას გარდა, მათთვის გაცილებით უფრო გაიოლდება ბაზარში ბოსტნეულის მიწოდება და ა.შ. დაინტერესებულ პირთა II ჯგუფი — ორი გლეხი, რომელთა კუთვნილ მიწის ნაკვეთებზეც ეს ახალი გზა გაივლის. ერთი შიშობს, რომ მისი საქონელი მანქანებს შეენიერება, მეორეს კი ეშინია, რომ მისი სიმინდის ნათესები განადგურდება.
- 3.** სთხოვეთ სტუდენტებს, დისკუსიის სახით გაითამაშონ დაინტერესებულ მხარეთა როლები.

- 4.** იმსჯელეთ დაინტერესებულ მხარეთა განსხვავებულ პოზიციებზე და გააკეთეთ დასკვნები. მაგალითად, მოსწავლეებმა შეიძლება დაასკვნან, რომ გზა ნებისმიერ შემთხვევაში აშენდება, მაგრამ უნდა მოხდეს ზარალის ანაზღაურება. პირველ გლეხს შეიძლება მიეცეს კომპენსაცია დაღუპული პირუტყვისათვის, მეორეს კი — კომპენსაცია ყანის განადგურებისთვის.
- 5.** მასწავლებელმა უნდა ჰკითხოს ბავშვებს, რატომ მივიდნენ ამ დასკვნამდე. რატომ მიაჩნიათ, რომ უმცირესობის ინტერესების უგულვებელყოფა არის „უსამართლობა“?

მეთოდის ძლიერი და სუსტი მხარეები:

- როლური თამაშის მეთოდის გამოყენებისას შეიძლება გაჩნდეს კლასის მართვის სირთულეები. აქედან გამომდინარე, მასწავლებელს აქტიურად უნევს მედიატორის როლის შესრულება.
- ასევე, საჭიროა მოსწავლეებისთვის ზუსტი ინსტრუქციების მიწოდება და მათი როლის განმარტება.
- როლური თამაში მოსწავლეებს საშუალებას აძლევს გაიზიარონ და გააანალიზონ რამდენიმე პოზიცია. ამ მეთოდის გამოყენებით მოსწავლეები თავს სხვა ადამიანების (უმცირესობის) ადგილზე წარმოიდგენენ, რაც მათ მიერ გარემოს აღქმას გააუმჯობესებს.
- როლების განაწილებისას მასწავლებელი დარწმუნებული უნდა იყოს, რომ მონაწილეებს კარგად აქვთ გააზრებული საკუთარი როლები და შეუძლიათ განსხვავებული თვალსაზრისის გამოხატვა.

1.3 მეთოდი:

სოკრატესეული დიალოგი

საკვანძო სიტყვები

კითხვების დასმა, პირადი შეხედულებები, საპასუხო რეაქცია, დიალოგი

აღწერა

სოკრატე ცნობილი ბერძენი ფილოსოფოსი იყო, რომელიც კითხვების დასმის ოსტატობით გამოირჩეოდა. ის სთხოვდა მსმენელს, გამოეთქვა საკუთარი აზრი, შემდეგ კი ამ აზრში ეჭვის შეტანას აიძულებდა შესაბამისი კითხვების დასმის მეშვეობით.

დიალოგის არსი მდგომარეობს შეხედულებებისა და პოზიციების გარკვევაში. მისი მიზანი არ არის საბოლოო გადანყვეტილების მიღება. სოკრატესეული დიალოგი მონაწილეთა ერთგვარ სასაუბრო განწყობას მოითხოვს.

ამ მეთოდის გამოყენებისას უნდა გაითვალისწინოთ შემდეგი პრინციპები:

- არ იჩქარო! – დიალოგი არის მსჯელობის აუჩქარებელი ფორმა, რომელიც სიღრმისეულობასა და გაგებზე აქცენტირებული.
- მოუსმინე! — ყურადღებით მოუსმინეთ მოსაუბრეს და ეცადეთ გაარკვიოთ მისი პოზიცია.
- დასვი კითხვები! — სწორი მოსაზრების ჩამოყალიბებისთვის დასვით კითხვები.
- იყავი კონცენტრირებული შენს მოსაუბრეზე! დაინახე სამყარო მისი თვალთ! – ეცადეთ გარემოს თანამოსაუბრის თვალთ შეხედოთ და გააანალიზოთ მისი პოზიცია.
- არ იფიქრო თანამოსაუბრის საწინააღმდეგოდ („დიახ, მაგრამ...“), იფიქრე მასთან ერთად. იფიქრეთ, როგორც ერთმა მთლიანმა („დიახ, და...“).
- ნუ გამახვილებ ყურადღებას საკითხის გადანყვეტაზე. დაადგინე პრობლემის ძირეული მიზეზები, მისი მოგვარების მნიშვნელობა ან პერსპექტივა.
- შექმენი სივრცე ახლებური აზროვნებისათვის! გაცდი ძველებური აზროვნების ჩარჩოებს!

მაგალითი:

სოკრატესეული სპორტი

სასწავლო პროგრამის თემა:

სათანადო პირებთან დიალოგის წარმოება

ამოცანა:

შენს სოფელში ძალიან ბევრი ბავშვია, სათამაშო მოედანი კი არ არის. ბავშვებს სათამაშო მოედნის აშენება უნდათ, მაგრამ სოფლის ხელმძღვანელობა ამაზე უარს ამბობს.

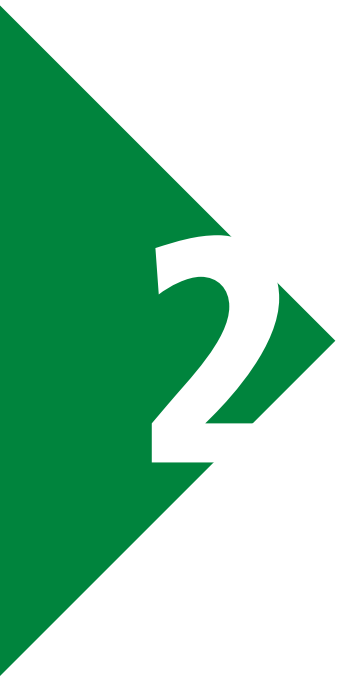

ეტაპები:

- 1.** მოსწავლე მოუთხრობს თანაკლასელებს სიტუაციის შესახებ (15 წუთი).
მასწავლებელი სვამს შემდეგ კითხვებს:
 - რა მოხდა (ფაქტები)?
 - შენ როგორ მოიქეცი (ქმედება)?
 - რას ნიშნავდა ეს სიტუაცია შენთვის (ემოციები, გამოცდილება)?
 - რა საკითხები მოითხოვს დამატებით შესწავლას?
- 2.** დანარჩენი მოსწავლეები სვამენ კითხვებს ვითარების დასაზუსტებლად (10 წუთი).
- 3.** მოსწავლეები წარმოიდგენენ თავს იმ მოსწავლის ადგილზე, რომელმაც მათ აღნიშნული სიტუაციის შესახებ მოუთხრო.
- 4.** ყველას ეძლევა რამდენიმე წუთი, რათა ჩამოაყალიბონ საერთო აზრი: პრინციპები ან ღირებულებები, რომლებიც მნიშვნელოვანია ამ კონკრეტულ შემთხვევაში (10 წუთი).
 - თქვენი აზრით, რა არის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი (არსი)?
 - რა ძალისხმევაა საჭირო ამის მისაღწევად?
 - კიდევ რა არის აუცილებელი?

მეთოდის ძლიერი და სუსტი მხარეები:

- სოკრატესეული დიალოგის გამოყენებისას მოსწავლეები სიტუაციის სწორად გაანალიზებასა და მნიშვნელოვანი კითხვების დასმას სწავლობენ. თითოეული მოსწავლე ჩართულია სწავლების პროცესში და საკუთარ თავს სხვა ადამიანის ადგილზე წარმოიდგენს, რაც მის მიერ გარემოს აღქმას აუმჯობესებს;
- სოკრატესეული მეთოდის გამოყენებისას შეიძლება წარმოიქმნას კლასის მართვის სირთულეები. აქედან გამომდინარე, მასწავლებელს აქტიურად უნევს მედიატორის როლის შესრულება;
- ამ მეთოდის გამოყენებისას საჭიროა მოსწავლეებისთვის ზუსტი ინსტრუქციების მიცემა და მათი როლის განმარტება;
- ეს მეთოდი საჭიროებს წინასწარ მომზადებას როგორც მასწავლებლის, ისე მოსწავლეების მხრიდან. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ის შეიძლება საწყის ეტაპზე გახდეს არაეფექტური. თემად შეიძლება აირჩიოს სკოლის მოსწავლეებისთვის აქტუალური და რეალური პრობლემა.

სწავლების კონცეფცია:

**აზროვნებაზე
ორიენტირებული
სწავლება**

2.1

რას გულისხმობს აღნიშნული კონცეფცია?

ბიჰევიორისტული მიდგომისგან განსხვავებით, აზროვნებაზე ორიენტირებულ კონცეფციაში ყურადღება გამახვილებულია არა ქცევის მოდელირებაზე, არამედ კოგნიტურ პროცესებზე – აზროვნებაზე.

აზროვნებაზე ორიენტირებული სწავლებისას ყურადღება გამახვილებულია სწავლების დროს ადამიანის მიერ კოგნიტური სქემების ჩამოყალიბებასა და მოვლენების დამახსოვრებაზე.

კოგნიტური მიდგომის მიხედვით, ადამიანი სწავლობს დასკვნების, მოლოდინებისა და მოვლენებს შორის კავშირების დამყარების გზით.

შეგვიძლია გამოვყოთ აზროვნებაზე ორიენტირებული მიდგომის პრინციპები, რომელთა გათვალისწინებითაც შესაძლებელია სწავლების პროცესის გაუმჯობესება. ეს პრინციპებია:

- **მკაფიოდ ჩამოყალიბებული და სტრუქტურირებული ინფორმაცია** – მასწავლებლის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია, პრეზენტაციის სახით იქნება ის თუ სასწავლო მასალის სახით, უნდა იყოს სტრუქტურირებული. ჩამოყალიბებულ მოსაზრებასა და დამხმარე არგუმენტებს შორის უნდა არსებობდეს მკაფიოდ განსაზღვრული კავშირი, რომელიც ერთ საბოლოო იდეაში ერთიანდება. ეს მოსწავლეს საშუალებას აძლევს ადვილად დაამყაროს კავშირები და ჩამოაყალიბოს სქემები.
- **ინფორმაციის აღქმა** – მოსწავლე შერჩევითად აღიქვამს და აანალიზებს ინფორმაციას, ამიტომ არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება იმას, თუ რა ფორმით მოხდება პრობლემის წამოჭრა და მისი შემდგომი გაანალიზება.
- **უკვე არსებული ცოდნა** – მნიშვნელოვანია, რომ ახალი ინფორმაციის მიწოდება უკვე არსებულზე დაყრდნობით მოხდეს. მაგალითად, თუ მოსწავლეები ფლობენ მცირე ინფორმაციას ევროპის ქვეყნების საპარლამენტო სისტემის შესახებ, შეიძლება დამატებითი გაკვეთილის ჩატარება, სადაც მოხდება უკვე არსებული ცოდნის გახსენება და ახალი ინფორმაციის დამატება.
- **უკუკავშირი** – გულისხმობს გაკვეთილის დასასრულს გამოკითხვის დახმარებით მოსწავლის წარმატებაზე ყურადღების გამახვილებას ან არასწორად მიწოდებული ინფორმაციის კორექტირებას. სწავლების განმავლობაში მასწავლებელმა უნდა უზრუნველყოს ინფორმაციის ორგანიზებული მიწოდება, რაც მოსწავლეს ინფორმაციის ჩამოყალიბებულ სისტემას შეუქმნის. ის ასევე უნდა მიეხმაროს მოსწავლეებს მოვლენების სწორად გაანალიზებასა და დასკვნების გამოტანაში.

2.2 მეთოდი B:

პლენარული პრეზენტაცია

საკვანძო სიტყვები

ბოლო დროს განვითარებული მოვლენები, პლენარული პრეზენტაცია, სახელმძღვანელო, დისკუსია

აღწერა

მასწავლებელი სტუდენტებთან ერთად განიხილავს ქვეყანაში ბოლო პერიოდში განვითარებულ მოვლენებს და ამ მოვლენებზე დაყრდნობით არკვევს, როგორ მიმდინარეობს დემოკრატიის განვითარება და როგორია ამ პროცესში მოქალაქეთა ჩართულობა. პლენარული პრეზენტაციისთვის შეიძლება გამოვიყენოთ დემოკრატიაზე შექმნილი სახელმძღვანელო და პრეზენტაცია მოკლე დისკუსიით დავასრულოთ.

პლენარული პრეზენტაცია არის სწავლების ძალიან ეფექტური მეთოდი, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მასწავლებელს სურს მიაწოდოს მოსწავლეებს ისტორიული ფაქტები ან ინფორმაცია ქვეყანაში განვითარებული მოვლენების შესახებ. მოსწავლეებს ეძლევათ შესაძლებლობა, მოუსმინონ მასწავლებელს, ჩაინერონ შენიშვნები და დასვან კითხვები. პრეზენტაციის შემდეგ შეიძლება ტესტირების ჩატარება ან დებატების გამართვა.

მაგალითი:

მასწავლებლის პრეზენტაცია

სასწავლო პროგრამის თემა:

შეისწავლეთ და წარმოადგინეთ ისტორიული ფაქტები ქვეყანაში არსებულ დემოკრატია და მოქალაქეთა ჩართულობაზე. მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება შესაძლებელია მოკლე გამოცდის დახმარებით.

ამოცანა:

კლასის წინაშე განიხილეთ ისტორიული ან ბოლო პერიოდში ქვეყანაში განვითარებული მოვლენა და ხელი შეუწყეთ მოსწავლეთა შორის დიალოგის გამართვას.

ეტაპები:

1. მასწავლებელი ამზადებს 20-წუთიან პრეზენტაციას ქვეყანაში ბოლო პერიოდში განვითარებულ მოვლენებზე, დემოკრატის ისტორიას ან არსებულ პოლიტიკურ სტრუქტურაზე. პრეზენტაცია შეიძლება მომზადდეს არსებული სახელმძღვანელოდან, გაზეთიდან ან ინტერნეტიდან ამოღებულ მასალაზე დაყრდნობით.
2. პრეზენტაციის შემდეგ მოსწავლეებს შეუძლიათ დასვან კითხვები.
3. მოსწავლეებს ურიგდებათ დემოკრატიათა დაკავშირებული კითხვარი, რომელიც შედგენილია სახელმძღვანელოზე დაყრდნობით, მაგალითად, იმის შესახებ, როგორი დემოკრატია არსებობდა ძველ საბერძნეთში ან რომში.

მეთოდის ძლიერი და სუსტი მხარეები:

- პლენარული პრეზენტაციის გამოყენებისას მოსწავლეები თემასთან დაკავშირებით ზუსტ და ამომწურავ ინფორმაციას იღებენ. ეს მეთოდი მოსწავლეებს ამა თუ იმ თემატიკის გაანალიზების საშუალებას აძლევს.
- პლენარული პრეზენტაციის გამოყენება საჭიროებს მასწავლებლის მხრიდან წინასწარ მომზადებას. ასევე საჭიროა მოსწავლეებისთვის ზუსტი ინსტრუქციების მიცემა და მათი როლის განმარტება.

2.3 მეთოღი დ:

წარმოსახვა

საკვანძო სიტყვები

სასწავლო პროგრამის თემა: ძლიერი სურვილი, წარმოსახვა, აღქმა, ისტორია

აღწერა

წარმოსახვა სწავლის ყველაზე ოპტიმალური საშუალებაა. მისი დახმარებით მოსწავლეები წარმოიდგენენ, როგორ შეიძლება აღიქვან ესა თუ ის პრობლემა თუ სიტუაცია. ამას გარდა, ის მათ საშუალებას აძლევს ისტორიას გადახედონ და წარმოიდგინონ, როგორი იქნებოდა მათი ცხოვრება სხვადასხვა დროს.

მაგალითი:

წარმოიდგინე, რომ ცხოვრობ მეორე მსოფლიო ომის დროს

სასწავლო პროგრამის თემა:

გაუზიარეთ ერთმანეთს ცოდნა მეორე მსოფლიო ომის შესახებ და აღმოაჩინეთ მსგავსებები და განსხვავებები თქვენს ქვეყანასთან.

ამოცანა:

მოსწავლეებისთვის წარმოსახვა სწავლის ყველაზე ოპტიმალური საშუალებაა. ამ დავალებისას მოსწავლეებს მოეთხოვებათ, წარმოიდგინონ გარკვეული სიტუაცია, მაგალითად, რომ მეორე მსოფლიო ომის დროს გერმანიაში ცხოვრობენ, და ეს ამბავი წერილობითი ფორმით ჩამოაყალიბონ ან ამხზე დისკუსიის სახით ისაუბრონ.

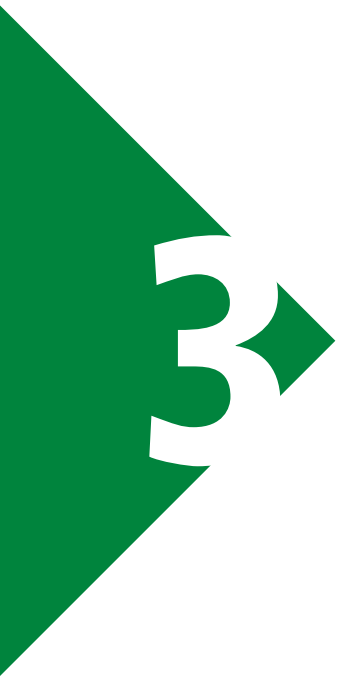
ეტაპები:

1. მასწავლებლის პლენარული პრეზენტაცია მეორე მსოფლიო ომის შესახებ.
2. მოსწავლეები წარმოიდგენენ კონკრეტულ სიტუაციას.
3. მოსწავლეები ინდივიდუალურად წერენ მოკლე ნაშრომს სიტუაციის შესახებ.
4. მასწავლებელი ირჩევს ორ ნაშრომს და საჯაროდ უკითხავს მათ ბავშვებს.

მეთოდის ძლიერი და სუსტი მხარეები:

- წარმოსახვის მეთოდის გამოყენებისას მოსწავლეები იღებენ თემასთან დაკავშირებულ ზუსტ და ამომწურავ ინფორმაციას. ამ დროს ისინი უცნობიან განსხვავებულ პოზიციას და აანალიზებენ ფაქტებს.
- აუცილებელია წინასწარი მომზადება მოსწავლეებისათვის, რათა მზად იყვნენ გაკვეთილისა და წარმოსახვის მეთოდის გამოყენებისთვის. ასევე საჭიროა მათთვის ზუსტი ინსტრუქციების მიცემა და მათი როლის განმარტება.

სწავლების კონცეფცია:

**განვითარებაზე
ორიენტირებული
სწავლება**

3.1

რას გულისხმობს აღნიშნული კონცეფცია?

განვითარებაზე ორიენტირებული სწავლება ყურადღებას პიროვნულ ზრდაზე ამახვილებს. ამ კონცეფციაში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება განცდებს, ემოციებსა და თავისუფალი არჩევანის გაკეთების უფლებას. ამ მიდგომაზე დაყრდნობით უნდა მოხდეს სწორედ ამ კომპონენტების გაძლიერება.

პიროვნულ განვითარებაზე ორიენტირებული კონცეფცია ყურადღებას ამახვილებს ადამიანის უმაღლეს მოთხოვნილებაზე – თვითაქტუალიზებაზე, რაც გულისხმობს ადამიანის მიერ საკუთარი შესაძლებლობების, უნარების სრულ რეალიზებას.

თვითაქტუალიზება პიროვნების ერთ-ერთი უმაღლესი მოტივია და პიროვნების განვითარების უმაღლეს დონეს გულისხმობს.

მისი მიღწევა შესაძლებელია, თუ სხვა ბაზისური მოთხოვნილები უკვე დაკმაყოფილებულია და როდესაც შესაძლებელი ხდება პიროვნების სრული პოტენციალის გამოვლენა (იხილეთ დანართი).

კონცეფციიდან გამომდინარე თვითაქტუალიზება გულისხმობს სასწავლო გარემოს, რომელიც ადამიანს საკუთარი შესაძლებლობების სრული რეალიზების (გამოვლენის) საშუალებას აძლევს.

ის ასევე განაპირობებს ადამიანის სრულ ჩართულობასა და მოტივირებულობას.

პიროვნებაზე ორიენტირებულ სწავლება ხასიათდება შემდეგი კომპონენტებით:

- **ადამიანის ჩართულობა** – ადამიანი სრულად არის ჩართული სასწავლო პროცესში. ამავე ტერმინით აღინიშნება სასწავლო პროცესში ჩართული მოსწავლის აზროვნება და ემოციური მხარე.
- **ინიციატივა** – მნიშვნელოვანია პიროვნების მოტივირება გარეგანი ფაქტორების დახმარებით. თუმცა, ისეთ გარემოში, სადაც მოსწავლეს შეუძლია საკუთარი უნარების გამოვლენა, ინიციატივა შეიძლება შინაგანი მოთხოვნილებებიდან გამომდინარეობდეს და აღმოჩენების გაკეთების სურვილს აღვივებდეს.
- **მოსწავლის მიერ სწავლების პროცესის შეფასება** – თითოეული მოსწავლე აფასებს სწავლების პროცესში მიღებული ინფორმაციის გამოსადეგობას, მის საჭიროებას ან საჭიროების არ არსებობას.

3.2 მეთოდი ე:

პოლიტიკური მანიფესტი

საკვანძო სიტყვები

სამუშაო ჯგუფებად დაყოფა, პირადი პოლიტიკური შეხედულებების წერილობით ჩამოყალიბება, კამათი, გადაჭრის გზები, კოალიციების შექმნა

აღწერა

მოსწავლეები იყოფიან სამუშაო ჯგუფებად და განსაზღვრავენ მათ სოფელსა თუ ქალაქში არსებულ პრობლემებს. ამის შემდეგ წერილობით აყალიბებენ პოლიტიკურ მანიფესტს პრობლემის გადაჭრასთან დაკავშირებით. მცირე ჯგუფებში მიმდინარეობს პრობლემის გადაჭრის გზებისა და პოლიტიკური მანიფესტის განხილვა და, შეძლებისდაგვარად, კოალიციების შექმნა.

მაგალითი:

რას ფიქრობ შენ?

სასწავლო პროგრამის თემა:

სხვადასხვა პოლიტიკური იდეოლოგიისა და მათ შორის არსებული მსგავსებებისა და განსხვავებების განხილვა.

ამოცანა:

ის, რასაც მოსწავლე მისთვის მნიშვნელოვნად მიიჩნევს, რთული შესაცვლელია. ამ შემთხვევაში, ჩვენი ამოცანაა, დავარწმუნოთ მოსწავლე განსხვავებული აზრებისა და შეხედულებების არსებობასა და მისაღებობაში.

ეტაპები:

1. დაასახელეთ საზოგადოებაში არსებული პრობლემები და სთხოვეთ მოსწავლეებს, წერილობით ჩამოაყალიბონ პოლიტიკური მანიფესტი. მანიფესტის დანერის პატარა ჯგუფები ერთმანეთს უზიარებენ საკუთარ მანიფესტებს.
2. განსაზღვრეთ და ჩამოწერეთ დაფაზე მსგავსებები და განსხვავებები;
3. მასწავლებელი აჯილდოვებს საუკეთესო პოლიტიკური მანიფესტის მქონე ორ სტუდენტს.

მეთოდის ძლიერი და სუსტი მხარეები:

- მეთოდის გამოყენებისას მოსწავლე ჩართულია სასწავლო პროცესში, ის სწავლობს საკუთარი აზრის ფორმულირებას და დასაბუთებას;
- პრაქტიკულისთვის მასწავლებელი წინასწარ მომზადებული უნდა იყოს, მან მოსწავლეებს დეტალურად უნდა გააცნოს დავალება (შესაძლოა საჭირო გახდეს მანიფესტის ფორმატის ჩვენება, რათა მოსწავლეებმა იმავე სტილით იმუშაონ).

3.3 მეთოღი ვ:

იპოვე შენი ინტერესთა სფერო

საკვანძო სიტყვები

ჯგუფური დისკუსიის წახალისება, გატაცება, დანიშნულება (მისია), შესწავლა, კითხვების დასმა, პასუხები

აღწერა

“იპოვე შენი ინტერესთა სფერო” მიზნად ისახავს მოსწავლეებში ჯგუფური დისკუსიის წახალისებას პროგნოზული თვისებებისა და გატაცებების თემაზე:

რის გაცემა გინდა ამ ცხოვრებაში? რა არის შენი დანიშნულება, “მისია”? ამ საკითხების შესწავლით მოსწავლეები უკეთ ეცნობიან ერთმანეთის ძლიერ მხარეებს, ამბიციებსა და ოცნებებს.

მაგალითი:

რა არის შენი ინტერესთა სფერო?

სასწავლო პროგრამის თემა:

პირადი ოცნებებისა და ამბიციების დაკავშირება ქვეყანაში განვითარებულ მოვლენებთან და იმის გარკვევა, რამდენად უკავშირდება შენი პიროვნული განვითარება ქვეყნის განვითარებას.

ამოცანა:

მთავარი ამოცანაა პირადი ოცნებებისა და ამბიციების განსაზღვრა და მათი დაკავშირება ქვეყანაში განვითარებულ მოვლენებთან. როგორ შეუძლია მოსწავლეს რამე შემატოს თავის ქვეყანას?

ეტიკები:

1. მოსწავლეები მუშაობენ სამწევრიან ჯგუფებში. ისინი უსვამენ კითხვებს (ინტერვიუ) ერთმანეთს და ინერენ პასუხებს. ამის შემდეგ, შედგება პასუხების საჯაროდ განხილვა.

კითხვები, რომლებსაც მოსწავლეები ერთმანეთს უსვამენ, შემდეგია:

- რა გსურს, რომ გამოხვიდე?
- რისი გაკეთება მოგწონს?
- რისი ნიჭი გაქვს?

2. ის, ვინც კითხვებს სვამს, პასუხებს ინიშნავს და ინტერვიუს ბოლოს ორი სხვა მოსწავლე ძირითად დასკვნებს აჯამებს.

3. სავარჯიშოს ბოლოს მასწავლებელი მსჯელობს ზემოაღნიშნულ ინტერვიუზე

- რთულია თუ იოლია ამის გაკეთება?

მეთოდის ძლიერი და სუსტი მხარეები:

- ამ მეთოდის გამოყენებისას მოსწავლე ჩართულია სასწავლო პროცესში, სწავლობს საკუთარი აზრის ფორმულირებასა და დასაბუთებას;
- ამ მეთოდის გამოყენებისას მოსწავლე აცნობიერებს საკუთარ ინტერესებს.
- მოსწავლეთა ინტერესთა სფერო დღითიდღე ფართოვდება. მასწავლებელმა ხშირად უნდა ჩაატაროს კვლევა იმის დასადგენად, თუ როგორ ვითარდებიან და იცვლებიან მოსწავლეთა ინტერესები.

სწავლების კონცეფცია:

**ურთიერთაქტივობაზე
ორიენტირებული
სწავლება**

4.1

რას გულისხმობს ეს კონცეფცია?

სოციალური დასწავლის კონცეფციის მიხედვით, ადამიანები ერთმანეთისგან სწავლობენ. ამ კონცეფციიდან გამომდინარე სწავლების პროცესი ეფუძნება დაკვირვებას, სიტუაციის მოდელირებასა და იმიტირებას.

სოციალური დასწავლის თეორიის თანახმად, ადამიანები ერთმანეთის ქცევაზე დაკვირვებით იღებენ ინფორმაციას და ამა თუ იმ ქცევის დასწავლაც სწორედ სხვა ადამიანზე დაკვირვებითაა შესაძლებელი.

სოციალური დასწავლის კონცეფციის განსახორციელებლად მთავარი ამოცანა ეფექტური ურთიერთაქტივობის, თანამშრომლობისა და შინაარსის უზრუნველყოფაა.

სწავლების დროს მასწავლებლის ყურადღება გადატანილი უნდა იყოს მოსწავლეთა შორის ურთიერთობის ხელშეწყობასა და მოსწავლეების მიერ სიტუაციის სწორად გაანალიზებაზე. გაკვეთილის განმავლობაში მასწავლებელი ითავსებს ფასილიტატორის როლს და თავად არ არის დისკუსიაში აქტიურად ჩართული. პარალელურად აქცენტი კეთდება არა ინდივიდუალურ, არამედ ჯგუფურ დინამიკაზე.

გაკვეთილის ბოლოს მასწავლებელი ახდენს შეჯამებას, რომელიც მოსწავლეებს სიტუაციის სწორად გაანალიზებაში ეხმარება.

მაგალითად, როდესაც მასწავლებელი გაკვეთილზე ამა თუ იმ სიტუაციის მოდელირებას ახდენს (ვთქვათ, საპარლამენტო დებატები) ან წახალისებს მოკლე დისკუსიების გამართვას, ის ამით ხელს უწყობს მოსწავლეების მხრიდან ინფორმაციის გაზიარებასა და ურთიერთდაკვირვებას.

4.2 მეთოდი 8:

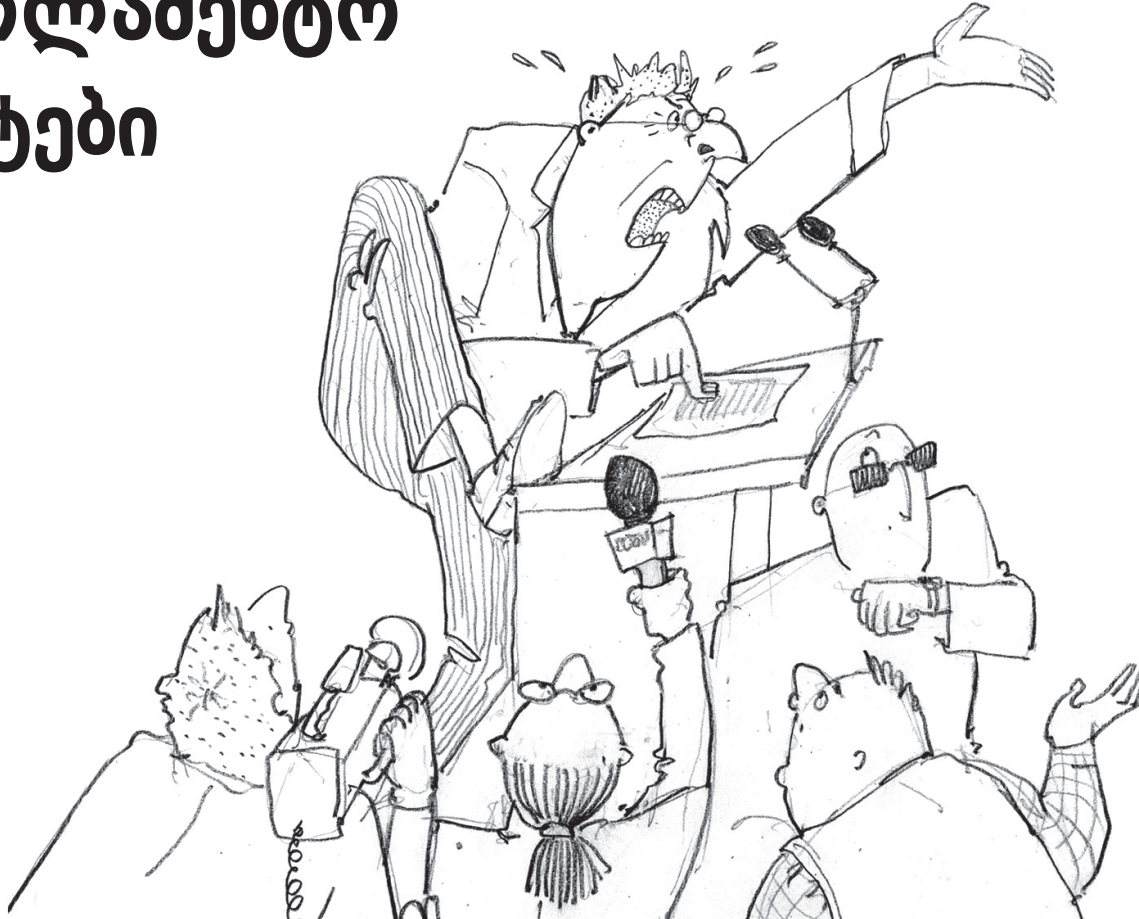
ბრიტანული ფორმატის საპარლამენტო დებატები

საკვანძო სიტყვები

კამათი, ინტერაქტიულობა, მოდერატორი, მოსმენა, შეჯამება

აღწერა

ბრიტანული პარლამენტი დემოკრატიისა და ცოცხალი დისკუსიების ცნობილი მაგალითია. სხვადასხვა ჯგუფებს შორის იმართება ცხარე დებატები, რომლის დროსაც მონაწილეებმა მტკიცედ უნდა დაიცვან თავიანთი პოზიცია. დებატების დროს მოდერატორი უზრუნველყოფს იმას, რომ პარლამენტარებმა ერთმანეთს სიტყვა არ შეანყვეთინონ. დადგენილია ერთმანეთის მოსმენისა და კამათის წარმართვის მკაცრი წესები. დებატების დროს ემოციებმა შეიძლება პიკს მიაღწიოს. პარლამენტის წევრები ზოგჯერ განრისხებულებიც არიან, მაგრამ პარლამენტის გარეთ ოპონენტებს თავაზიანად ექცევიან. ეს არის დებატების არსი, მასში არ არის არაფერი პირადული.

მაგალითი:

დაამტკიცე შენი პოზიცია

სასწავლო პროგრამის თემა:

კონკრეტულ საკითხზე თანაკლასელებთან პაექრობა და სხვადასხვა როლის გათავისება (მეთვალყურე, მომხრე, მონინალმდეგე).

ამოცანა:

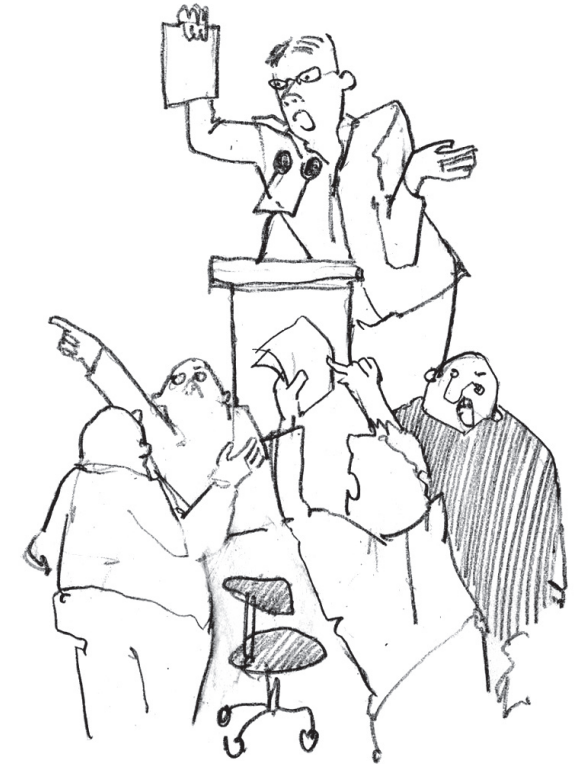
შეუძლია თუ არა მოსწავლეს კონკრეტულ საკითხზე მწვავე კამათი, ურთიერთაქტივობა თანაკლასელებთან და ამავე დროს სხვადასხვა როლის გათავისება?

ეტაპები:

1. მასწავლებელი გაკვეთილს იწყებს კომუნიკაციისა და დებატების წესების ახსნით;
2. იქმნება სამი ჯგუფი: მეთვალყურეები, მომხრეები და მონინალმდეგეები;
3. ჯგუფები ენაცვლებიან ერთმანეთს და მასწავლებელი წარმოადგენს სამ საკითხს, რომელიც დებატების ამოსავალი წერტილია;
4. მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს მათ შთაბეჭდილებებს აქტივობასთან დაკავშირებით, რომელი როლი მოეწონათ მეტად და რისი გაუმჯობესება სურთ.

მეთოდის ძლიერი და სუსტი მხარეები:

- ამ მეთოდის დახმარებით მონაწილეები სწავლობენ საკუთარი მოსაზრების მკაფიოდ და არგუმენტირებულად დასაბუთებას;
- პრაქტიკულის განმავლობაში მასწავლებელმა უნდა შეასრულოს მოდერატორის როლი და დაარეგულიროს მოსწავლეების მოქმედებები.

4.3 მეთოდი თ:

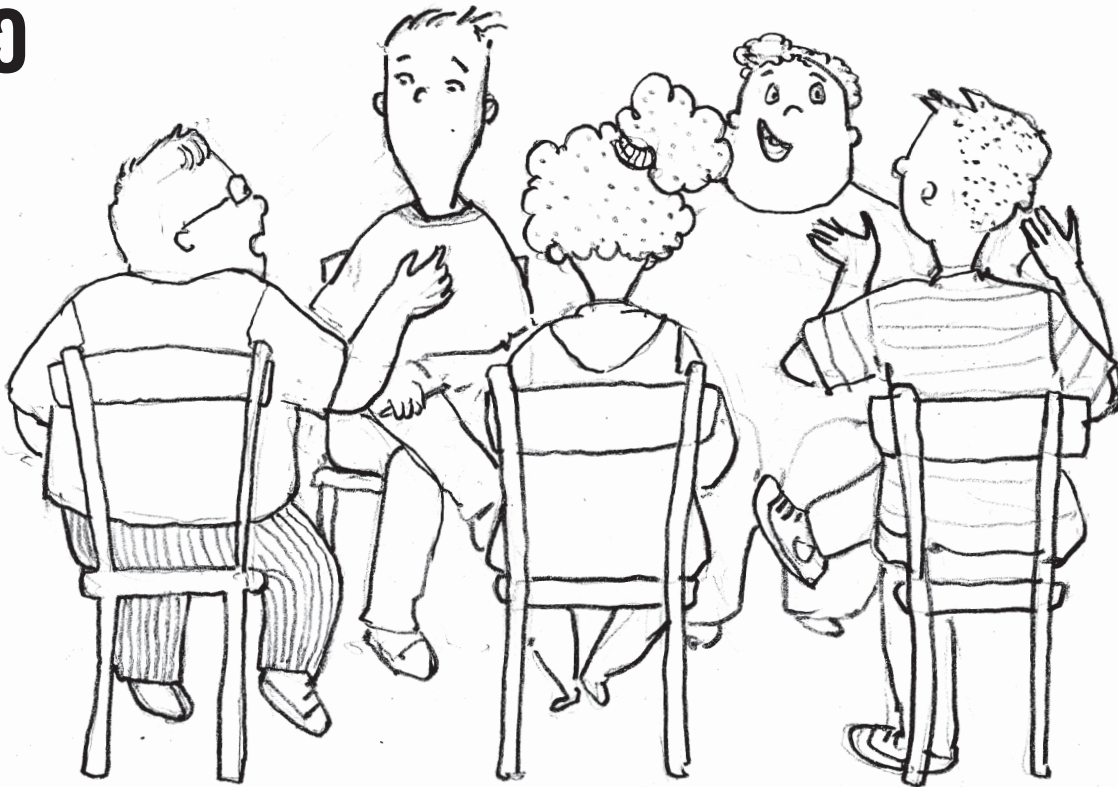
სწრაფი გაცნობა/ მსოფლიო კაფე

საკვანძო სიტყვები

სახალისო, სწრაფი, მოკლე დისკუსიების
მონაცვლეობა

აღწერა

სწრაფი გაცნობა/მსოფლიო კაფე არის ბევრი ადამიანის შედარებით მოკლე დროში გაცნობის მეთოდი. ეს ძალიან სახალისო და სწრაფი პროცესია. საკლასო ოთახი ეწყობა კაფის მსგავსად: მაგიდებს გარშემო ლაგდება ოთხი ან ხუთი სკამი. ყოველ მაგიდასთან ზის „რეგულარული მომხმარებელი“, რომელიც არ იცვლის ადგილს სავარჯიშოს დასრულებამდე. სხვა მოსწავლეები მოძრაობენ ოთხ ან ხუთ რაუნდად. მაგიდაზე დევს საქალაქო ფურცლებით. თითოეულ რაუნდში მოსწავლეები ფიქრობენ მოცემულ თემაზე და წერენ თავიანთ მოსაზრებებს და ვარაუდებს. რაუნდი გრძელდება 15 წუთის განმავლობაში. ამის შემდეგ მოსწავლეები ცვლიან ადგილებს. მხოლოდ „რეგულარული მომხმარებელი“ რჩება თავის ადგილას. ის ზრუნავს, რომ შემდეგი მსჯელობა ეფუძნებოდეს პირველს. ის აჯამებს სესიების შედეგებს და ახალისებს მოსწავლეებს განავითარონ იდეები უკვე არსებულის საფუძველზე.

მაგალითი:

ვინ ან რა?

სასწავლო პროგრამის თემა:

კლასელთა პოზიციის დადგენა; დემოკრატიის შესახებ კონკრეტული შეხედულებების ან ნორმათა სისტემის განხილვა და ინტერაქტიურობა.

ამოცანა:

ამ აქტივობისას მოსწავლეები განავითარებენ მოსაზრებებს სხვების იდეების საფუძველზე. ეს სავარჯიშო არაეფექტურია, თუ მოსწავლეებს ერთი და იგივე თემები აქვთ სხვადასხვა სესიებში. ის შედეგიანია მხოლოდ მაშინ, თუ მოსწავლეები ერთმანეთის მოსაზრებებზე აგებენ საკუთარს.

ეტაპები:

1. მოაწყეთ საკლასო ოთახი კაფის მსგავსად. მაგიდების გარშემო დადგით ოთხი ან ხუთი სკამი. დარწმუნდით, რომ სკამი ყველა მოსწავლეს შეხვდა. მაგიდეზე დადეთ ფურცლები და ფლომასტერი. დანიშნეთ „რეგულარული მომხმარებელი“ თითოეული მაგიდისათვის. ისინი არ შეიცვლიან ადგილებს რაუნდების დროს. თითოეული მაგიდისათვის დაწერეთ ცენტრალური კითხვები, რომლებიც უკავშირდება თქვენს ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენებს. დაწერეთ კითხვები მტკიცებულების სახით, მაგალითად: „ხმის მიცემის უფლების მიცემა რეკომენდებულია 18 წლის შემდეგ“.
2. მოსწავლეები 15 წუთის განმავლობაში წყვილებად განიხილავენ ამ მტკიცებულებას. ისინი ეთანხმებიან მას ან საწინააღმდეგო აზრს გამოხატავენ.
3. 15 წუთის შემდეგ მოსწავლეები ცვლიან ადგილებს, მთელი ჯგუფი გადადის სხვა მაგიდასთან, სადაც მათ სხვა მტკიცებულება ხვდება. ისინი განავითარებენ ამ მტკიცებულებას.
4. „რეგულარული მომხმარებელი“ აჯამებს პირველი ჯგუფის დისკუსიის შედეგებს და მოსწავლეები კვლავ იმეორებენ ამ პროცესს.

შეასრულეთ ზემოაღნიშნული 4-ჯერ ან 5-ჯერ.

მეთოდის ძლიერი და სუსტი მხარეები:

- ამ მეთოდის დახმარებით მონაწილეები სწავლობენ სხვების მოსაზრებების გაანალიზებას და მათი იდეების განვითარებას;
- ეს მეთოდი მოითხოვს მოსწავლეების აქტიურობას, ამიტომ მასწავლებელმა უნდა შეასრულოს ფასილიტატორის როლი და მოსწავლეებს შორის საუბარი უნდა დაარეგულიროს;
- ამ მეთოდის ეფექტურად განხორციელებისთვის სასურველია, სასაუბრო თემები წინასწარ იყოს მომზადებული და მოსწავლეებს თემატიკასთან დაკავშირებით თავიანთი აზრი ჰქონდეთ ჩამოყალიბებული.

სწავლების კონცეფცია:

**გამოცდილებაზე
ორიენტირებული
სწავლება**

5.1

რას გულისხმობს ეს კონცეფცია?

ადამიანის ცხოვრება გამოცდილებათა ერთობლიობაა. გამოცდილებაზე ორიენტირებული სწავლება განიხილება, როგორც ცოდნა, რომელიც გამოცდილების გაანალიზების გზით ყალიბდება.

გამოცდილებაზე ორიენტირებული სწავლების იდეა ეფუძნება ადამიანის მიერ საკუთარ ან სხვის გამოცდილებაზე დაკვირვებას, მის გაანალიზებასა და შემდგომ ქცევაში გადატანას.

მასწავლებელს ევალება მოსწავლეთათვის სასწავლო გამოცდილების შექმნა. ის მოსწავლეს უნდა დაეხმაროს გამოცდილების სწორად გაანალიზებაში, უნდა მისცეს მიმართულება შემდგომი ქცევის განხორციელებისთვის.

მაგალითად: სთხოვეთ მოსწავლეებს, განიხილონ მათ ცხოვრებაში მომხდარი მნიშვნელოვანი მოვლენები მათ მეგობრებთან ან ოჯახის წევრებთან ერთად. ისინი აუცილებლათ მიიღებენ გარკვეულ ცოდნას ამ გამოცდილებიდან. სთხოვეთ განიხილონ მათი პირველი პრეზენტაცია კლასში მასწავლებელთან ან კლასელებთან.

ამბის გაანალიზების მიზნით დასვით შემდეგი კითხვები:

- რა ფაქტორმა მოახდინა მათზე შთაბეჭდილება?
- რა იყო მათთვის საინტერესო?
- რა იყო ნაკლებ საინტერესო?
- რა დეტალებს დაამატებდნენ ან რას გააუმჯობესებდნენ?
- რატომ შეცვლიდნენ ამა თუ იმ დეტალს?
- რა შედეგს მოიტანდა ამა თუ იმ დეტალის შეცვლა?

კითხვების დასმის შემდეგ გააკეთეთ კომენტარი და შეაჯამეთ მოსწავლეების მიერ მოწოდებული ინფორმაცია.

მნიშვნელოვანია, რომ გამოცდილებაზე ორიენტირებული სწავლის კონცეფცია უაღრესად სუბიექტურ ფაქტორებზეა დაყრდნობილი, ვინაიდან სიტუაციის აღქმა და გაანალიზება პიროვნებაზე დამოკიდებული.

მასწავლებლის როლი ამ შემთხვევაში მოსწავლეთათვის მოვლენების სწორად ჩვენებაში, მათი გაანალიზებისა და გამოცდილების შექმნის ხელშეწყობაში მდგომარეობს.

5.2 მეოთხედი:

ვიზიტი მერიაში/ პარლამენტში.

საკვანძო სიტყვები

გამოსცადე, იფიქრე, ეწვიე, ნახე, ისაუბრე

აღწერა

საინტერესო ადგილების მონახულება ხშირად კარგ გამოცდილებას იძლევა. ასეთ ვიზიტში მნიშვნელოვანია ის, რომ შეგიძლია ნახო და შეიგრძნო განსხვავებული რამ, შეხვედე სხვა ადამიანებს. როდესაც საქმე დემოკრატიათა დაკავშირებულ გამოცდილებას ეხება, შეგიძლია ეწვიო დემოკრატიათა განმსაზღვრელ მნიშვნელოვან ადგილებს, მაგალითად, მუნიციპალიტეტს ან პარლამენტს. დემოკრატიათა ან სამოქალაქო თანამონაწილეობის შესაბამისი ადგილების მონახულება ხშირად უნიკალურ გამოცდილებას ქმნის. მხოლოდ ამგვარად შეიგრძნობს მოსწავლე, როგორ ფუნქციონირებს დემოკრატია რეალობაში.

მაგალითი:

დემოკრატია

სასწავლო პროგრამის თემა:

დემოკრატიის უმნიშვნელოვანესი ადგილები

ამოცანა:

დემოკრატიის უმნიშვნელოვანესი ადგილების მონახულება და შესაბამისი საკითხების განხილვა.

ეტაპები:

- 1.** მერიაში ან პარლამენტში ვიზიტის შეთანხმება.
- 2.** მოსწავლეებთან ერთად შეხვედრისთვის მზადება:
რა გინდათ, რომ ნახონ და გაიგონ მოსწავლეებმა? მოსწავლეებთან ერთად განსაზღვრეთ შესაბამისი კითხვები.
- 3.** ენციკლოპედიის ან პარლამენტის და განხილეთ შესაბამისი კითხვები.

5.3 მეთოდი კ:

გაესაუბრეთ მერს/ ჟურნალისტს/ პოლიციელს

საკვანძო სიტყვები

დიალოგი, გამოცდილება, ჟურნალისტიკა

აღწერა

რეალურ ცხოვრებაში, როგორც წესი, კითხვებს ჟურნალისტი სვამს. მოდით, შევცვალოთ როლები და ვნახოთ, შეძლებენ თუ არა მოსწავლეები ჟურნალისტის მოძებნას და მისთვის ინტერვიუს ჩამორთმევას. კითხვები შემდეგი სახის შეიძლება იყოს:

- რაში მდგომარეობს თქვენი სამუშაო?
- რატომ გახდით ჟურნალისტი?
- ყველაზე მეტად რა მოგწონთ თქვენს პროფესიაში?

შესაბამისი პირისთვის ინტერვიუს ჩამორთმევა დემოკრატიულ პროცესში შეიძლება მნიშვნელოვანი სავარჯიშო იყოს თქვენი მოსწავლეებისთვის. ისინი არა მარტო ინფორმაციას მიიღებენ დემოკრატიული პროცესების შესახებ, არამედ ამ პროცესებს საკუთარ თავზეც გამოცდიან!

მაგალითი:

ჰკითხე ჟურნალისტს

სასწავლო პროგრამის თემა:

მოსწავლეები განავეითარებენ კითხვის დასმის უნარს და შეიტყობენ იმ პირთა როლების შესახებ, რომლებიც დემოკრატიულ პროცესში არიან ჩართულნი.

ამოცანა:

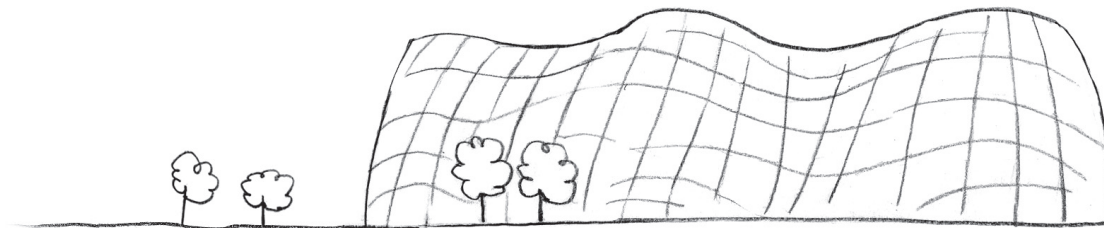
დასვით ისეთი კითხვები, რომლებსაც თქვენთვის სასურველი პასუხები მოჰყვება.

ეტაპები:

1. ჟურნალისტთან, მერთან ან პოლიციელთან ინტერვიუს ორგანიზება;
2. მოსწავლეები წერილობით აყალიბებენ იმ კითხვებს, რომლებიც სურთ დაუსვან მერს, ჟურნალისტს, პოლიციელს;
3. კითხვებზე ფართო დისკუსიის გამართვა მოსწავლეთა მიერ;
4. კითხვების ჩამონათვალის შედგენა;
5. დასასრულს შედგება გამოკითხვა და შედეგების საკლასო დაფაზე ჩამონერა.

მეთოდის ძლიერი და სუსტი მხარეები:

- შესაძლოა გაძნელდეს ასეთი სახის გამოცდილების მიღება თქვენს ქალაქსა თუ რეგიონში. გაითვალისწინეთ, რომ ამ აქტივობას აქვს სიმბოლური დატვირთვა, რაც გულისხმობს, რომ აუცილებელია იმ ადგილების მონახულება, სადაც დემოკრატია და სოციალური მონაწილეობა ძალიან მნიშვნელოვანია.
- ყურადღებით მოამზადეთ კითხვები ჟურნალისტებსა და პოლიციელებთან შეხვედრისათვის, რადგან, შესაძლოა მოსწავლეებმა ვერ გაცნობიერონ ამ შეხვედრების რეალური მნიშვნელობა.

დანართი:

აბრაჰამ მასლოუ და ერიკ ფრომი

პიროვნული თეორიები ხშირად სამი ძირითადი კატეგორიის მიხედვით კლასიფიცირდება:

1. ფსიქონალიზი განიხილავს პიროვნებას, როგორც არსებას ინსტიქტური და ინტრაფსიქიკური კონფლიქტებით.

2. ბიპევიორიზმი წარმოგვიდგენს პიროვნებას გარემო სტიმულებზე დამორჩილებულ, პასიურ მსხვერპლად.

3. ჰუმანისტური ფსიქოლოგია, რომელიც არის ყველაზე ახალგაზრდა მიმდინარეობა ფსიქოლოგიაში, (მას მესამე ძალასაც კი უწოდებენ) განიხილავს პიროვნებას სრულიად განსხვავებული კუთხით და აცხადებს, რომ ადამიანი ბუნებრივად კეთილი, აქტიური, შემოქმედებითი არსებაა, რომელიც მიისწრაფვის სრულყოფისაკენ და თავისუფალია არჩევანში. ჰუმანისტების თეორიაში წინ არის წამოწეული ადამიანის სუბიექტური როლი და შესაძლებლობა თავად შექმნას საკუთარი ცხოვრება (პიროვნების ეგზისტენციალური ხედვა).

ჰუმანისტური ფსიქოლოგიის ერთ-ერთი საინტერესო წარმომადგენელია აბრაჰამ მასლოუ. იგი თვლიდა, რომ: „ადამიანი სხვა არაფერია გარდა იმისა, როგორადაც იგი ქმნის საკუთარ თავს“, თავისუფალია არჩევანში.

აქედან გამომდინარე იგი საკუთარ ქცევაზე აგებს პასუხს. მასლოუ ეყრდნობა სარტრის გამონათქვამს: „მე ვარ ჩემი არჩევანი“. ადამიანი მუდმივი ძიებისა და საკუთარი თავის სრულყოფის გზას ადგას. ეს არის ზოგადი შეხედულება მასლოუს თეორიის შესახებ, თუმცა ყველაზე ცნობილი მოდელი, რომელიც მან ფსიქოლოგიაში შექმნა, მოთხოვნილებათა პირამიდაა.

მასლოუმ ივარაუდა, რომ ადამიანის ყველა მოთხოვნილება თანდაყოლილი და ინსტიქტურია და ისინი იერარქიული პრინციპით არიან განლაგებულნი ერთიან სისტემაში, რომელიც შეიძლება პირამიდას შევადაროთ. მოთხოვნილებები შემდეგი თანმიმდევრობით არის წარმოდგენილი:

- ფიზიოლოგიური მოთხოვნილებები;
- უსაფრთხოების მოთხოვნილება;
- მიკუთვნებულობისა და სიყვარულის მოთხოვნილება;
- თვითპატივისცემის მოთხოვნილება;
- თვითაქტუალიზაციის, ან პირადი სრულყოფის მოთხოვნილება;

სქემის არსს წარმოადგენს ის, რომ დომინანტური მოთხოვნილებები მოთავსებულია პირამიდის ქვედა მხარეს, შესაბამისად, ზედა შრეებში მოთავსებული მოთხოვნილების დაკმაყოფილება ვერ მოხდება, თუ პირველ რიგში არ დაკმაყოფილდა დომინანტური მოთხოვნილება. მაგალითად: ფიზიოლოგიური მოთხოვნილებები დაკმაყოფილებული უნდა იქნეს, სანამ უსაფრთხოების მოთხოვნილება აღმოცენდება და ა. შ.. მასლოუ მიიჩნევდა, რომ ეს იერარქიული მოდელი ვრცელდება ყველა ადამიანზე. რაც უფრო მაღლა იწევს იგი ამ საფეხურებზე, მით მეტ ინდივიდუალობას, ფსიქიკურ სიფანსაღეს გამოავლენს ის.

მასლოუ ასევე ხაზს უსვამდა იმ ფაქტს, რომ არსებობენ განსაკუთრებული ტიპის ადამიანები, რომლებიც იერარქიულ სტრუქტურაში არ ჯდებიან. ისინი, მიუხედავად შიმშილისა და სხვა ბაზისური მოთხოვნილებების დაუკმაყოფილებლობისა, ქმნიან ღირებულ ნიმუშებს მხატვრობაში, ლიტერატურასა და მეცნიერებაში.

მასლოუ ვარაუდობდა, რომ განსხვავებული ცხოვრების წესიდან გამომდინარე ზოგი ადამიანს (მაგალითად, ბერებს) შეუძლია შექმნას მოთხოვნილებათა საკუთარი იერარქია.

მასლოუს თეორიაში საკვანძო მომენტს წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ მოთხოვნილებები არასოდეს კმაყოფილდება პრინციპით: „ყველაფერი ან არაფერი“. მოთხოვნილებები ხშირად ემთხვევა ერთმანეთს და ადამიანი შეიძლება იყოს მოტივირებული მოთხოვნილების ორ ან მეტ დონეზე. მაგალითად: 85%–ფიზიოლოგიური, 70%–უსაფრთხოება, 50%– სიყვარული და ა.შ.

ადამიანი იზოლირებულად კი არ იკმაყოფილებს ჯერ ერთ, შემდეგ მეორე მოთხოვნილებას, არამედ ერთდროულად და მთლიანობაში. მოკლედ განვიხილოთ, რას წარმოადგენს პირამიდის თითოეულ საფეხურზე მოთავსებული მოთხოვნილება:

ფიზიოლოგიური მოთხოვნილებები

ყველაზე ძლიერი, მნიშვნელოვანი და გადაუდებელი მოთხოვნილებებია. ისინი ფიზიოლოგიური გადარჩენის საფუძველს წარმოადგენს. ეს მოთხოვნილებებია: საკვების, წყლის, ჟანგბადის, ფიზიკური აქტივობის მოთხოვნილება. მისი დაუკმაყოფილებლობა ორგანიზმისათვის დამანგრეველ შედეგს იწვევს.

უსაფრთხოების მოთხოვნილება

აქ მოიზრება სტაბილურობის, კანონის, წესრიგის მოთხოვნილება. ფიზიოლოგიური მოთხოვნილების დაკმაყოფილების შემდეგ უსაფრთხოების მოთხოვნილება უმნიშვნელოვანესი ხდება. აღნიშნული მოთხოვნილება კარგად შეინიშნება ბავშვებში. მაგალითად: ბავშვები გაცილებით კარგად ფუნქციონირებენ ოჯახში, სადაც მეტნაკლებად მოწესრიგებული, დისციპლინირებული სიტუაციაა, თუკი ეს ელემენტები არ არის, ბავშვი თავს არ გრძნობს უსაფრთხოდ, ბევრს ტირის და შფოთავს.

მშვიდობიანობის პერიოდში ადამიანები ვერ აცნობიერებენ, რამდენად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება უსაფრთხოების ფენომენს. უსაფრთხოების მოთხოვნილების განსაკუთრებით მძაფრი განცდა აქვთ ადამიანებს, რომელთაც ჩაიდინეს რაიმე დანაშაული და მართლმსაჯულებას გაურბიან.

მიკუთვნებულობისა და სიყვარულის მოთხოვნილება

სიყვარულის მოთხოვნილება მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ჩვენს ცხოვრებაში. მასლოუ გამოყოფდა ორი ტიპის სიყვარულს:

დეფიციტალური სიყვარული აღმოცენდება დანაკლისის შევსების ტენდენციიდან, მაგალითად: თვითპატივისცემა, სექსი, ან უბრალოდ ურთიერთობა იმ ადამიანთან, ვისთანაც თავს მარტო არ ვგრძნობთ. ეს უფრო ეგოისტური ტიპის სიყვარულია.

ცხოვრებისეული სიყვარული უანგარო სიყვარულს გულისხმობს, როდესაც ადამიანი მიმართულია ასიამოვნოს სხვას. ასეთი გრძნობა ზრდის და აკეთილშობილებს ადამიანს, მასში არაა ეგოისტური ტენდენციები.

მასლოუმ გააკრიტიკა ფროიდის მოსაზრება იმის შესახებ, რომ სიყვარული და ლტოლვა იდენტურია. მასლოუსათვის სიყვარული არ არის სექსის სინონიმი, იგი გაცილებით მაღალ საფეხურზე დგას.

თვითპატივისცემის მოთხოვნილება

მასში გამოიყოფა ორი არსებითი ტიპი:

თვითპატივისცემა, რომელიც გულისხმობს კომპეტენტურობას, მიღწევას, თვითრწმენას, დამოუკიდებლობას.

სხვათა პატივისცემა – იგულისხმება პრესტიჟი, სტატუსი, აღიარება.

თვითაქტუალიზაციის მოთხოვნილება

თუკი ადამიანს ყველა ზემოაღნიშნული მოთხოვნილება მეტნაკლებად დაკმაყოფილებული აქვს, აღმოცენდება თვითაქტუალიზაციის ტენდენცია, რასაც მასლოუ განიხილავს, როგორც ადამიანის მისწრაფებას „გახდეს ის, რაც შეუძლია, რომ გახდეს“, ანუ გამოიყენოს თავისი შესაძლებლობანი. მასლოუს სიტყვებს თუ მოვიშველიებთ: „მუსიკოსმა უნდა დაუკრას

მუსიკა, პოეტმა უნდა წეროს ლექსები, მხატვარმა უნდა ხატოს, ადამიანები უნდა იყვნენ საკუთარი ბუნების ერთგულნი.“ მაშინ ისმის კითხვა: თუკი ასეთი მნიშვნელოვანია თვითაქტუალიზაცია, რატომაა ასე ძნელი მისი მიღწევა? მასლოუმ ივარაუდა, რომ ადამიანთა უმრავლესობა საჭიროებს შინაგან სრულყოფილებას და კიდევ მისწრაფიან მისკენ, თუმცა ძალიან ცოტა, თითქმის მხოლოდ 1% აღწევს მიზანს.

UDC(უბკ) 34+33+316
ს- 236

პიტერიან ვინიარდენი, ჩიპ დე იონგი, ბრონე პოტი, თეონა კუპატაძე
სამოქალაქო განათლება
მეთოდური გზამკვლევი მასწავლებლებისთვის

პირველი გამოცემა, თბილისი, 2010
© კონრად ადენაუერის ფონდი 2010
ISBN 978-9941-0-2867-0

გზამკვლევი წარმოადგენს კონრად ადენაუერის ფონდის საკუთრებას.

თარგმანი: ნოდარ მანჩხაშვილი
დიზაინი: ნიგნის სახელოსნო, www.virgam.wordpress.com
ილუსტრაციები: სოფო კირთაძე
დაკაბადონება: ოთარ ყარალაშვილი

დაიბეჭდა შპს „სეზანში“

პროექტი დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ